



2014 preek zondag 6 juli: het verloren schaap.

Ezechiël 34: 1 tm 16

Lukas 15: 1 tm 10

Het verhaal van de herder die het ene verloren schaap gaat zoeken en op zijn schouders draagt is denk ik de mooiste samenvatting van wie Jezus was en wat hij deed. Het is misschien daarom ook het verhaal wat u als eerste is voorgelezen ooit, aan tafel, of lekker tegen aangedrukt bij moeder op schoot, op de zondagsschool of 's avonds voor het slapen gaan, veilig onder de wol. Ik zelf heb leren lezen met een boekje van Anne de Vries. De boodschap van dit boekje was kinderlijk helder: mocht je ooit verdwalen als ongehoorzaam lammetje, de weg terug niet meer vinden, je poot breken, in een afgrond vallen, dan zou de goede herder, die

er toch al een dagtaak op had zitten, niet rusten totdat hij je gevonden had en je weer veilig thuis had gebracht. Bij hem was je altijd veilig en geborgen.

Een mooi verhaal en een mooi beeld om kleuters mee te laten opgroeien. Het bemiddelt basisvertrouwen, een gevoel van veiligheid in een wereld die onveilig en onzeker is.

Het beeld van de goede herder is ook vele keren afgebeeld in de catacomben van Rome. U weet het misschien, in de eerst eeuwen werden christenen daar begraven. De catacomben zijn gangenstelsels onder de grond, uitgehakt in de zachte tufsteen en in die gangenstelsels werden nissen uitgehakt en de doden te rusten gelegd. Vaak werden daar ook liturgische vieringen gehouden en er zijn er fresco's, wandschilderingen aangebracht.

Op de voorkant van de liturgie ziet u zo'n fresco, het beeld van de goede herder. Het is het beeld wat je in de catacomben het meest tegenkomt. Opvallend genoeg, niet van de opstanding, wat je zou verwachten op een begraafplaats, maar dit beeld van een herder met een schaap op de schouders.

Een schaap is een dom en eigenwijs beest, kunnen schaapherders je vertellen. Het verliest voortdurend zijn richtingsgevoel en doet maar wat. En als het afdwaalt en je een schaap vindt, is het niet bereid om uit zichzelf met je mee te komen naar huis. Je moet het op zijn rug op de grond leggen, zijn poten vastbinden, over je rug gooien en mee naar huis dragen.

Het is niet voor niets dat Jezus mensen met schapen vergelijkt.

Jezus trekt verloren schapen aan, zondaars en tollenaars. Hij heeft een uitstraling die hen overrompelt, hij zegt dingen die ze nooit horen en hij is een rabbi die zich nota bene met hen bezig houdt, verloren schapen die buiten de kudde der rechtvaardigen geraakt zijn.

Een en ander bevalt de Schriftgeleerden en Farizeeën die zich onder het gehoor van Jezus bevinden, maar niets. Die staan te morren dat Jezus zondaars ontvangt, vriendschap met hen sluit en met hen eet. Wie rechtlijnig en wettisch denkt, wil met dit soort mensen niet van doen hebben. Echt wettisch denken betekent namelijk dat je de mens niet ziet maar alleen zijn of haar gedrag en dat je oordeelt of dat al dan niet in overeenstemming met de voorschriften en de regels is, van wat hoort en geboden is.

Het gemor ontgaat Jezus niet. De gelijkenis van het verloren schaap is zijn reactie hierop en wordt aan Farizeeën en de Schriftgeleerden verteld. Na deze gelijkenis er volgt de gelijkenis van de verloren drachme op en de beroemde gelijkenis van de verloren zoon. Maar hij begint hiermee, de eerste gelijkenis van de drie:

‘Als iemand van u honderd schapen heeft waarvan er een verloren is geraakt, laat hij dan niet de negenennegentig anders in de woestijn achter om naar het verdwaalde dier op zoek te gaan tot hij het gevonden heeft?’

Jezus vertelt het alsof het volkomen vanzelfsprekend en logisch is dat iemand dit zou doen. Maar is het dat ook? Nee, dat is het niet, integendeel. Want wat zouden wij mensen in zo’n geval doen en denken? Is het verstandig om een kudde in de woestijn achter te laten zonder herder, zonder bescherming en zorg? En dat er een schaap kwijtraakt, is dat niet domweg een bedrijfsongeval, een verlies wat je moet nemen en incalculeren? Zulke dingen gebeuren, er raakt iets of iemand de weg kwijt, dwaalt af van de kudde der rechtvaardigen en gaat zijn eigen gang. Moet hij of zij zelf weten. Eigen schuld, dikke bult.

Het is natuurlijk een indirect en scherp verwijt, het is een aanklacht tegen de herders van Israel, de Schriftgeleerden en farizeeën, die zich vooral op de kudde van de rechtvaardige gelovigen concentreren, en niet de moeite nemen om wie afdwaalde en verloren loopt te zoeken en terug te brengen naar huis.

Tollenaars en zondaars, mensen die aan lager wal zijn geraakt, de weg kwijt zijn, die het geloof waarmee ze zijn opgegroeid overboord hebben gezet, mensen die er een potje van maken, die zich niet aan de regels houden, afgedwaald van de kudde, ze horen er niet bij, bij de kudde der rechtvaardigen. Zij schrijven mensen af: jammer maar helaas, ze horen er niet meer bij, ze zijn verloren voor de kudde. Het is hetzelfde verwijt wat Ezechiël maakt aan de godgeleerde herders van zijn tijd.

Aanstootgevend was het is het nog steeds dat Christus juist deze mensen zoekt en ze thuisbrengt.

Want in onze ziel leven vele farizeeërs en Schriftgeleerden die oordelen en veroordelen en die morren dat hij juist voor hen zoveel oog heeft. Wij zouden ze veeleer afschrijven: ‘Ze hebben ze het er zelf naar gemaakt, hadden ze maar niet...’

Het valt niet mee om met de ogen van Christus te kijken naar mensen die afwijken van de norm en de regels.

Hij is een herder die zijn ogen over zijn kudde laat gaan en telt of die nog compleet is. Hij kent ieder schaap bij zijn naam, en zet alles op het spel om een verloren schaap te redden als er aan de honderd een ontbreekt. Zoekend gaat hij rond, roepend of zijn stem gehoord wordt, of het schaap antwoordt. Zonder dat ene schaap is de kudde niet compleet, iedereen hoort erbij, telt, wordt gemist, wordt gezien.

De gelijkenis is een nimmer eindigende oproep aan ons om zo te luisteren en te zien naar wie uit het zicht raakt, ook al zouden we van nature liever wegstijgen.

Maar er is nog een andere dimensie in het verhaal.

Want wat raakt, als je de tekst goed tot je door laat dringen, in deze gelijkenis en de andere twee die erop volgen, wat raakt is de ongehoorde vreugde die er beschreven wordt. In onze ogen is die vreugde zelfs op het overdrevene af: engelen die zich verheugen om dat ene verlorene wat gevonden is, buren en vrienden en vriendinnen die erbij geroepen worden om in de vreugde te delen. Gods vreugde ligt in het welzijn en de vreugde van zijn mensen, die gevonden worden en die vreugde moet gedeeld worden. Blaise Pascal, de beroemde filosoof, meent dat de mens voor de vreugde geboren is: waar vreugde is, is God. Een variatie en een aanvulling op wat we straks zullen zingen: waar ontfermende liefde is, is God.

Echte diepe vreugde is zeldzaam en kostbaar. Wat het is laat zich nauwelijks zeggen. Ze is niet oproepbaar, ze is niet te pakken, we hebben er geen greep op en kunnen haar niet vasthouden. Het is meer dan blij zijn met iets. Vreugde kan ons overkomen, het is iets in ons, maar komt ook van buiten. Ze vervult ons, maar is niet van ons. In ons ligt een weten wat echte vreugde is maar die vreugde gaat ons toch te boven, ze wordt geschonken, is genade. Ze raakt ons in de diepte van onze ziel, ze verbindt ons met onze lichtende oorsprong. Echte vreugde heeft het iets goddelijks lijkt het.

Zo is er blijdschap in de hemelen als iemand zich bekeert, als hij de weg terug vindt, of liever, als hij in zijn wanhoop roept om redding en zich laat vinden. Want nog voordat wij ons omwenden naar God, is hij al lang op zoek naar ons en snelt hij op ons af, vol vreugde. Geen grotere vreugde is er voor God en zijn engelen dan de vreugde om de mens die het spoor bijster was, naar zijn oorsprong terugkeert, de Oorsprong die ook zijn bestemming is. Terugkeren, omkeren naar God, bekering, dat is terugkeren naar Huis, naar je Oorsprong, en die Oorsprong is vreugde. Het is terugkeren naar je ware zelf en je plek terugvinden in de gemeenschap.

Gelukkig is de mens die zichzelf terug vindt bij de Heer. Vreugde is er, als je je laat vinden en dragen op de schouders van Christus, terug naar God, terug naar Huis.

Het is de vreugde die alle verstand te boven gaat, die je geschonken wordt als je je gedragen weet door de Heer zelf in de wildernis van dit leven. Het is een diepe, diepe, lichtende vreugde om je geborgen te weten in tijd en eeuwigheid. Want lieve mensen, we worden op een wonderlijke manier gedragen. We zijn niet alleen in de wildernis ook al denken wij vaak dat we naar een lege hemel roepen. De goddelijke werkelijkheid is zoveel groter dan wat wij met ogen zien en oren horen en dan onze gedachten reiken. Wij zijn door goede machten stil en trouw omgeven.

Wij zijn in tijd en eeuwigheid geborgen.

Het zal toch daarom zijn dat juist in de catacomben, de begraafplaatsen van de vervolgte eerste christenen het beeld van de herder die zijn schaap op de schouders naar huis draagt het meest voorkomt.

Het is het oerbeeld van vertrouwen, van veiligheid, van gekend en geliefd te zijn. Een beeld van diepe vreugde ook.

Geen beter verhaal om aan kleine kinderen te vertellen.

Amen.

